

Jasmin Hodžić

Fakultet humanističkih nauka Univerziteta „Džemal Bijedić“ u Mostaru
Univerzitetski kampus, BA-88104 Mostar
jasmin.hodzic@unmo.ba

MJESNI PRIJEDLOŽNO-PADEŽNI IZRAZI U SINTAKSIČKOM AMBIGVITETU – PITANJE REDA RIJEČI U BOSANSKOM, HRVATSKOM I SRPSKOM JEZIKU

U bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku, s fleksibilnim (gotovo slobodnim) redom riječi, prijedložno-padežni izrazi s mjesnim značenjem popunjavaju funkciju mjesnog adverbijala (kada se odnose na predikat), ali stoje i kao dopuna imenskoj riječi (kada se u atributskoj funkciji odnose na supstantiv), što može dovesti do mogućih dvosmislenih izraza, i/ili potpuno gramatički nepravilnih kombinacija, zavisno od reda riječi, odnosno zavisno od pozicije takvih konstrukcija u rečenici. U ovom radu daju se neki primjeri nepravilnog rasporeda riječi, odnosno primjeri s pogrešnom pozicijom rečeničnih elemenata, konkretno mjesnog adverbijala, što rezultira ambigvitetnim (dvosmislenim) konstrukcijama s prijedložno-padežnim izrazima. Vidjećemo da je u bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku ova pojava često prisutna, a naročito zapažena u govornom jeziku i kolokvijalnom diskursu, ili na primjerima žurnalističkog stila (diskursa). Moguće rješenje kojim bi se izbjegao ambigvitet vezan za prijedložno-padežne izraze s mjesnim značenjem jeste dosljedno poštivanje pravila o osnovnom redu riječi koje mjesni adverbijal postavlja u postverbalnoj poziciji i ne uz neku imensku riječ.

Uvod

Ovaj rad tretira dvosmislene izraze u strukturama koje sadrže prijedložno-padežne izraze mjesnog značenja, a koji mogu imati i adverbijalnu i atribut-

sku funkciju. Rasprava isključuje mjesne priloge u adverbijalnoj funkciji, kao i mjesne prijedložno-padežne izraze koji su dio analitičkog predikata¹.

Prijedložno-padežni mjesni adverbijal samo je dio šireg sistema prijedložno-padežnih konstrukcija koje mogu imati različite funkcije, pa se date konstrukcije mogu obrađivati i integralno, razvrstane prije svega po strukturi, zatim po funkciji, a tek onda i po značenju ako je to neophodno. Međutim, kako je dvosmislenost semantička kategorija, to je bio razlog da se kategorija mjesnog značenja uvede kao polazna osnova i predmet ispitivanja, gdje se upravo problematizira pitanje kada to značenje prestaje biti mjesno i/ili adverbijalno i postaje atributsko.

Pod mjesnim prijedložno-padežnim izrazima koji mogu imati dvosmislenu ulogu ovdje podrazumijevamo samo primjere u kojima se adverbijalna funkcija prijedložno-padežnog izraza može u određenim uslovima shvatiti i kao atributska.

Pod pojmom *adverbijal* podrazumijevamo sintaksičku funkciju adverbijalne odredbe (ADV), pa je mjesni adverbijal bilo koja morfosintaksička struktura koja ima funkciju adverbijalne odredbe za mjesto, a u našem slučaju to je prijedložno-padežni izraz.

Sintaksički (strukturni) ambigvitet je primjer dvoznačnog (dvosmislenog) rečeničnog ili sintagmatskog obrasca (strukture), u kojem veze među konstituentima i/ili sintaksičke funkcije datih konstituenata, kroz mogućnost dvojake interpretacije, direktno utječu na dvostruko značenje izraza.² Kombinacija sintaksičkih jedinica, odnosno poredak rečeničnih elemenata, tj. red riječi, utječe na povezanost rečeničnih konstituenata, a time i na formiranje smisla (značenja). Tako će u ovom radu biti ispitana pozicija prijedložno-padežnog izraza s mjesnim značenjem kao pitanje utjecaja reda riječi na značenje rečenice. Biće zanimljivo pogledati kako raspored rečeničnih elemenata ustvari utječe i na njihove sintaksičke funkcije, što i nije bilo preovladavajuće mišljenje do sada, kad je u pitanju uloga reda riječi u sintaksi bosanskog, hrvatskog i srpskog jezika.

Atributska funkcija prijedložno-padežnog izraza

Za atributsku funkciju prijedložno-padežnih izraza značajna je prije svega uloga raznih oblika rečenične kondenzacije, a u nekim gramatičkim opisima govori se i o transpoziciji adverbijalne odredbe.

---

¹ U mnogim je slučajevima prijedložno-padežni izraz u imenskom predikatu shvaćen upravo kao struktura koja se odnosi na imensku riječ (npr. *subject complement*), što je i slučaj s adverbijalom transponovanim u atribut (v. Komorčec 2012).

² Engleski termin *syntactic ambiguity*. Inače, ovaj tip dvosmislenosti suprotstavlja se leksičkom ambigvitetu gdje je mogućnost dvostrukog tumačenja uslovljena leksičkom polisemijom.

Kada govori o atributskoj funkciji padežnih izraza, kao stilističkom pitanju, Ćorac (1974) navodi: „Takvi padeži dobili su atributsku funkciju transpozicijom, ali su izgubili ekspresivnost velikom frekvencijom upotrebe.” (Ćorac 1974: 85), a sintaksičku transpoziciju definiše ovako: „Sintaksička transpozicija je pojava pri kojoj jedna gramatička kategorija preuzima sintaksičku funkciju druge gramatičke kategorije.” (Ćorac 1974: 79).

Iako se u bosanskim, hrvatskim i srpskim gramatikama ne nalaze cjeloviti opisi atributske funkcije prijedložno-padežnih izraza, poznato je da se ona može ostvariti u svim kosim padežima, što potvrđuje i ovaj citat: „Prijedložni atributi mogu stajati u genitivu (*ubojstvo iz ljubomore*), dativu (*put ka sreći*), akuzativu (*bijeg u Egipat*), lokativu (*život u Egiptu*) i instrumentalu (*putovanje s prijateljima*).” (Karabalić 2010: 135).

Osim nepotpunog pregleda padežnih značenja, a naročito funkcije prijedložno-padežnih izraza (padeža s prijedlozima), u gramatikama bosanskog, hrvatskog i srpskog jezika atributska funkcija je data u odjeljcima o nekongruentnom atributu koji grade padežni (prijedložno-padežni) izrazi, i to pojedinačno uz konkretne, deverbativne ili deadjektivne imenice (Silić i Pranjković 2005; Jahić, Halilović i Palić 2000), ili se atributska funkcija prijedložno-padežnog izraza daje u poglavlju o padežnom atributu, koji može biti s pridjevskim, rekcijским i priloškim značenjem (Stanojčić i Popović 2005), a također se obrađuje i kao atribut u imeničkoj, pridjevskoj, zamjeničkoj ili priloškoj frazi (Mrazović i Vukadinović 1990). O prijedložno-padežnim izrazima s prostornim značenjem i funkcijom atributa govori i I. Matas Ivanković (2009), o prijedložnom atributu D. Stolac (2009), a I. Pranjković (2009) o nominalnim konstrukcijama s nesročnim atributima.

Što se pak tiče prijedložno-padežnog izraza sa značenjem mjesta i funkcijom mjesnog adverbijala koja se može transponovati u atributsku funkciju, mogućnost takve transpozicije kao i kod ostalih padežnih atributa važi za sve kose padeže, pa možemo navesti primjere u genitivu: *pismo iz Amerike, klupa do prozora, uspomene s mora...*, dativu: *put prema planini, korak ka provaliji...*, akuzativu: *šetnja kroz Mostar, odlazak u grad...*, instrumentalu: *oblaci nad gradom, život među minama...* i lokativu: *doručak na travi, buba u uhu...*

Radoslav Katičić u svojoj sintaksi (Katičić 2002: 469) direktno spominje sintaksički ambigvitet: „Kako prijedložni izraz može biti uvršten u rečenicu na dva načina: izravno u njezino osnovno ustrojstvo kao adverbna oznaka ili kao objekt i preoblikom atribucije kao atribut, razumljivo je da ima rečenica u kojima se prijedložni izraz može shvatiti na oba načina. To je vrlo čest primjer sintaktičke dvoznačnosti. U takvim slučajevima ili poredak riječi, ili njihov

smisao (istakao J. H.), obično upućuje na to da se prijedložni izraz prije shvati na jedan nego na drugi od dva moguća načina. Kadikad pak nije ni važno za opći smisao rečenice na koji se način shvati prijedložni izraz.”

Padežni atribut i red riječi

Opće pravilo za neutralni poredak supstantivnih sintagmi nalaže da po redu prvo dolazi supstantiv, iza kojeg slijede dopune, pa dodaci (up. Mrazović i Vukadinović 1990), što će reći da u neutralnom poretku rečeničnih elemenata i prijedložno-padežni izraz kao atribut dolazi iza imenice: prema Barić i dr. (2003: 587) prijedložni i padežni izrazi i prilozi mjesta (*odavde, odande, otuda, slijeva, zdesna* itd.) stoje kao atributi iza riječi koje su im u rečenici otvorile mjesto: *vjetrić s istoka, nostalgija za Zapadom, roda s crvenom nogom...*, a u slučaju permutacije prema Barić i dr. (2003: 592) prijedložni i padežni izraz te prilog mjesta u službi atributa mogu u isticanju biti ispred imenice kojoj se pridružuju: *s mrkog tornja bat, u dnu bezdana bombe prasak...*

U Mrazović i Vukadinović (1990: 305–306) navodi se da npr. genitivni atribut dolazi prvi poslije imenice, nakon čega slijede dopune i dodaci. Međutim, jedan od primjera kojim se ilustruje ovo pravilo³ jeste i tzv. eksplikativni genitiv nakon kojeg po pravilu dolazi adverbijalni dodatak. Međutim, kako se u navedenom genitivu nalazi supstantiv nakon kojeg dolazi mjesna odredba, paradoksalno, upravo po redu riječi ostavlja se mogućnost dvostruke interpretacije, a malim pomjeranjem rasporeda rečeničnih elemenata, tačnije prijedložno-padežnog izraza (mjesnog značenja), izbjegao bi se sintaksički ambigvitet. To je primjer (1) *Uspjeh naših sportista u Sarajevu postignut prije godinu dana odjeknuo je širom svijeta.* (v. Mrazović i Vukadinović 1990: 306), u kojem izraz *u Sarajevu* možemo smatrati povezanim s izrazom *sportista* kao njegovim kvalifikativom (padežnim atributom), pa će u takvoj interpretaciji izraz (1) imati ovakvo značenje: (1a) *Uspjeh naših sarajevskih sportista postignut (bilo gdje, negdje) prije godinu dana odjeknuo je širom svijeta.* ili će pak u prvoj interpretaciji *u Sarajevu* biti vezano za *postignut*, kao mjesno određenje glagolskog pridjeva (odnosno glagola), kao: (1b) *Uspjeh naših sportista postignut u Sarajevu prije godinu dana odjeknuo je širom svijeta.* Zanimljivo je kako i vremenski adverbijal *prije godinu dana* iz primjera (1) može biti dvostruko protumačen: a)

---

³ Interesantno, kada govore o prijedložno-padežnom izrazu u funkciji atributa i njegovoj poziciji u rečenici, Mrazović i Vukadinović govore o nemogućnosti permutacije: „Predložne fraze u funkciji atributa uz imenicu ne odvajaju se od imenice, tj. ne mogu se permutirati, nisu, dakle, pozicioni elementi.” (Mrazović i Vukadinović 1990: 566), u čemu svakako treba tražiti ključ za izbjegavanje dvosmislenosti.

postignut prije godinu dana i b) *odjeknuo je prije godinu dana*. Sve ovo omogućava relativno slobodan red riječi, bez obzira na pravila o neutralnom poretku (i permutirani poredak je i sintaksički i semantički ovjeren), pa ćemo i prilikom „poštivanja pravila” biti suočeni s dvostrukom mogućnosti, odnosno s dilemom da li se radi o neutralnom ili o permutiranom poretku rečeničnih elemenata. Također, kad je u pitanju adverbijal i odnos više adverbijala u rečenici, postoje pravila za (neutralni) poredak. Tako: „Za više adverbijalnih odredbi u strukturi, pravila za poredak stoje tako da situacioni dodaci idu ovim redom: uzrok, dopuštanje, pogodba ili posljedica, vrijeme, mjesto, namjera, okolnost.” (Mrazović i Vukadinović 1990: 575).

Kad je u pitanju položaj prijedložno-padežnog adverbijala u odnosu na predikat, treba reći da u neutralnom poretku adverbijali uglavnom stoje u inicijalnoj poziciji u odnosu na predikat, ali uz jedan izuzetak (što je posebno zanimljivo u kontekstu naše teme): mjesni adverbijal dolazi u postpoziciji u odnosu na predikat. A, u sličnim primjerima kao što je primjer (1) koji odslikava strukture nagomilanih konstituenata, neosporno je važna i uloga rečenične intonacije, što međutim nije predmet ovog rada.

Mjesni prijedložno-padežni izrazi u sintaksičkom ambigvitetu

Kako je već i pokazano, mjesni adverbijal u sintaksičkom ambigvitetu primjer je adverbijalne funkcije prijedložno-padežnog izraza koja se u određenom poretku rečeničnih elemenata može shvatiti i kao atributska.

Od primjera prijedložno-padežnog mjesnog adverbijala u sintaksičkom ambigvitetu može se po strukturi izdvojiti nekoliko tipova, i to:

1. Mjesni adverbijal postaje atribut (modifikator) uz subjekt ili objekt.
2. Mjesni adverbijal postaje atribut uz imenski dio već postojećeg nekongruentnog atributa.
3. Mjesni adverbijal postaje atribut uz imenski dio već postojećeg adverbijala.

Da se prijedložno-padežni izraz u funkciji adverbijalne odredbe za mjesto može shvatiti i kao atribut uz subjekt ili objekt u rečenici, pokazuju sljedeći primjeri moguće dvostruke interpretacije:

- (1) *Zvali su me prijatelji iz Mostara.*
(1a) *Iz Mostara su me zvali prijatelji.*
(1b) *Prijatelji iz Mostara su me zvali.*

Dakle, u primjeru (1) postoji dilema, odnosno nejasnoća, da li se prilikom upućivanja na prijatelje u Mostaru govori o Mostarcima ili su to pak prijatelji od nekud drugo, a koji se (samo trenutno) nalaze u Mostaru.⁴

Inače, upotreba prijedloga *iz* često prouzrokuje dvosmislenost, kao i u primjeru:

(2) *Donio sam mandarine iz Opuzena.*

(2a) *Iz Opuzena sam donio mandarine.*

(2b) *Mandarine⁵ sam donio iz Opuzena.*

Sličan je i primjer (3) u kojem dvosmislenosti doprinosi i nešto složenija rečenična struktura, kao i pozicija prijedložno-padežnog izraza:

(3) *Šaljem lijep pozdrav tebi i tvojoj porodici iz Crne Gore!*

(3a) *Iz Crne Gore šaljem pozdrave za tebe i tvoju porodicu.*

(3b) *Šaljem pozdrave tebi (a posebno) tvojoj porodici iz Crne Gore.*

Zanimljivo je kako i vanjezička stvarnost utječe na odabir jednog ili drugog rješenja kad je u pitanju odnos između mjesnog adverbijala i padežnog atributa, što je najbolje vidljivo u odnosu primjera (4) i (5), gdje je za razliku od prvog slučaja, u drugom primjeru prijedložno-padežni izraz prije shvaćen kao atribut nego kao adverbijal. Uporedi:

(4) *Uzeo je malo sira sa stola.*

(5) *Uzeo je malo sira iz mijeha.⁶*

Tako će za razliku od primjera (5) u primjerima (5a) i (5b) biti riječi o nečemu sasvim drugom⁷:

(5a) *Iz mijeha je uzeo malo sira.*

(5b) *Uzeo je iz mijeha malo sira.*

Isto tako, može se pokazati kako je uz uvjetovanost redom riječi prisutnost dvosmislenosti i leksički uvjetovana. Uporedi:

---

⁴ Zanimljiv je slučaj sve češće upotrebe lokativnog atributa, pa postoji npr. *Sveučilište u Zagrebu* ili *Filozofski fakultet u Sarajevu*, ali i jedna zanimljiva dvostrukost: a) Islamska zajednica u Srbiji i b) Islamska zajednica Srbije, gdje se prva manje shvaća kao domaća, a više kao „gostujuća”.

⁵ Između (2a) i (2b) nema razlike u značenju, dok primjer (2) ostaje dvosmislen.

⁶ Prijedložno-padežni izraz u primjeru (5) shvaćamo kao atribut, upravo zato što kao pojam postoji prehrambeni proizvod poznat kao vrsta suhog sira, zvanog *sir iz mijeha*.

⁷ Jer se ovaj put zapravo i ne mora raditi o *siru iz mijeha*, već to može biti bilo koja druga vrsta datog proizvoda.

- (6) *Pozvao je goste iz Italije.*
(6a) *Iz Italije je pozvao goste.*
(6b) *Goste je pozvao iz Italije.*
(7) *Prepoznao je goste iz Italije.*
(7a) **?Iz Italije je prepoznao⁸ goste.*
(7b) **?Goste je prepoznao iz Italije.*

Određba mjesta u obliku prijedložno-padežnog izraza⁹ često se po smislu veže za imenski dio (već postojećeg) nekongruentnog atributa i tako pravi novi nekongruentni atribut, što se vidi u sljedećem:

- (8) *Na prodaju je kuća moga prijatelja u Splitu.*
(8a) *Na prodaju je mog prijatelja kuća u Splitu.*
(8b) *Kuća mog prijatelja u Splitu je na prodaju.*

U (8) se može misliti na *kuću u Splitu*, ali i na *kuću (bilo gdje) nekog Splićanina*.

Strukture s nekongruentnim atributom uglavnom su podložne nagomilavanju informacija uslijed čega dolazi i do nejasnoća, pa će pokušaj da se jednim iskazom kaže što više često rezultirati ambigvitetom, pa i gramatički nekorektnim izrazom, što se najčešće dešava u novinskim naslovima, kao u sljedećem¹⁰:

- (9) *Istražuje se smrt prodavača posuđa za vino u Međugorju.*

Nejasno je na šta se odnosi prijedložno-padežni izraz: na *vino*, *posuđe*, *prodavača* ili *smrt*? Najčešće se ovakav prijedložno-padežni izraz odnosi na onu riječ (leksem) koja mu je bliža (što je ovdje manje vjerovatno).

Pogledajmo i sljedeći primjer dvosmislenosti:

- (10) *U ovom domu unaprijeđeni su svi sistemi sigurnosti.*

Naime, nejasno je da li je *ovaj dom* možda ustvari mjesto gdje su postignuti dogovori za *unapređenje svih (nekih) sistema sigurnosti*, a i kod (10a) i (10b) upravo zbog nagomilavanja modifikatorskih struktura nije sasvim jasno kojim se članom koji modificira, tipa:

---

⁸ Manja je vjerovatnoća da će se ovdje uz glagol *prepoznati* vezati adverbijalna odredba.

⁹ Kako prijedložno-padežni izraz stvara dvosmislenost potvrđuje upravo ova rečenica, dakle u iskazu: *adverbijalna odredba mjesta u obliku prijedložno-padežnog izraza* možemo pomisliti da se govori o nekom *obliku mjesta*.

¹⁰ Preuzeto 15. 3. 2013. sa: <http://www.vecernji.ba/vijesti/istrazuje-se-smrt-prodavaca-posuda-vino-medugorju-clanak-467971>. Ako se pročita cijela vijest, tek postaje jasno da se radi o *smrti u Međugorju*.

(10a) *Unaprijeđeni su svi sistemi sigurnosti u ovom domu.*

(10b) *Svi sistemi sigurnosti u ovom domu su unaprijeđeni.*

Da se prijedložno-padežni izraz sa značenjem mjesta može vezati i uz imenski dio već postojećeg mjesnog adverbijala, pokazuje naredni primjer:

(11) *Služili smo đus djeci u igraonici u plastičnim šoljicama.*

(11a) *Služili smo đus djeci u plastičnim šoljicama u igraonici.*

(11b) *Služili smo đus u plastičnim šoljicama djeci u igraonici.*

(11c) *U plastičnim šoljicama smo u igraonici djeci služili đus.*

U (11) glavni uzrok ambigviteta, osim reda riječi, jeste i nagomilavanje prijedložno-padežnih izraza.

Često su ambigvitetne strukture temelj iskazima kojima se želi izazvati humor, a navodimo jedan koji se tiče transpozicije mjesnog adverbijala u atributsko značenje. Naime, radi se o poznatom vicu u kojem Mujo zove Fatu na mobilni, pa na upit gdje se nalazi, Fata daje sljedeći odgovor:

(12) *Evo me u Višegradu na Savi.*¹¹

(12a) *Evo me u Višegradu, na Savi.*

(12b) *Evo me na Savi, u Višegradu.*

U primjeru (12) na ambigvitet utječe i istovjetnost izraza za geografsko i lično ime.

Prijedložno-padežni izraz kao mjesni adverbijal u sintaksičkom ambigvitetu najčešće se javlja u strukturama s glagolskom imenicom, strukturama s više adverbijala, strukturama s nekongruentnim atributom, u nominaliziranim ili elidiranim strukturama i sl.

Zaključak

Ambigvitetne strukture koje sadrže prijedložno-padežni izraz sa značenjem mjesta samo su jedan od primjera sintaksičkog ambigviteta koji nastaje prilikom upotrebe prijedložno-padežnih izraza, i to uslijed neobazrivosti na porijekak rečeničnih elemenata, odnosno na red riječi, kada se dešava da mjesni adverbijal u obliku prijedložno-padežnog izraza bude pozicioniran do neke supstantivne jedinice uz koju se može protumačiti kao atribut. Zavisno od reda riječi različito se shvaća funkcija prijedložno-padežnog izraza: kao adverbijalna

---

¹¹ Pitamo li se (kao i Mujo) otkud Sava u Višegradu, najbolje je citirati Fatu: „Ne znam ja ništa, evo ti Savu pa njega pitaj.”

(osnovna) ili pak kao atributska (transponovana) funkcija. To nas vodi do zaključka da red riječi u rečenici može biti pokazatelj sintaksičke funkcije rečeničnih elemenata, što smo mogli vidjeti na odabranim primjerima sintaksičkog ambigvitetu (strukturne dvosmislenosti), pri čemu sintaksički ambigvitet definišemo kao primjer rečenične ili sintagmatske dvosmislenosti direktno uzrokovane strukturom rečenice, u ovom slučaju rasporedom rečeničnih konstituenta (a ne leksičkom višeznačnošću). Od uzroka ambigvitetu, osim nepravilnog reda riječi, možemo navesti i primjere nagomilavanja istih ili sličnih gramatičkih (sintaksičkih) jedinica (npr. nekongruentnih atributa). Da bi se izbjegao ambigvitet, treba voditi računa o jasnoći i kratkoći izraza, gdje je često od jedne rečenice potrebno napraviti dvije i sl. Na prisutnost dvosmislenosti često utječu i izbor leksičkih sredstava (leksički ambigvitet) te prozodijski elementi izraza (akcenat rečenice). Da bi se izbjegao sintaksički ambigvitet, treba voditi računa da mjesni adverbijal pozicioniramo u postverbalnoj poziciji i ne uz neku imensku riječ (jer se prijedložno-padežni izraz kao atribut postavlja uz riječ koju želimo da modificira).

Literatura:

- BARIĆ, EUGENIJA I DR. 2003. *Hrvatska gramatika*. Zagreb: Školska knjiga.
- ĆORAC, MILORAD 1974. *Stilistika srpskohrvatskog književnog jezika*. Beograd: Naučna knjiga.
- JAHIĆ, DŽEVAD; SENAHID HALILOVIĆ; ISMAIL PALIĆ 2000. *Gramatika bosanskoga jezika*. Zenica: Dom štampe.
- KARABALIĆ, VLADIMIR 2010. Padeži nominalnih komplemenata imenicama u hrvatskom jeziku i njemački ekvivalenti. *Sintaksa padeža*, Birtić, Matea; Dunja Brozović Rončević (ur.), Zagreb – Osijek: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje – Filozofski fakultet u Osijeku, 129–145.
- KATIČIĆ, RADOSLAV 2002. *Sintaksa hrvatskoga književnog jezika. Treće, poboljšano izdanje*. Zagreb: HAZU – Nakladni zavod Globus.
- KOMORČEC, NIKOLINA 2012. Predikatni proširak u slovačkom, poljskom i hrvatskom jeziku. *Proceedings: 1st Conference for Young Slavists in Budapest*, Budapest: Institute of Slavonic and Baltic Philology, 75–78.
- MATAS IVANKOVIĆ, IVANA 2009. Izražavanje prostornih značenja prijedložno-padežnim izrazima. *Zbornik radova 37. seminara Zagrebačke slavističke škole*, Mićanović, Krešimir (ur.), Zagreb, 31–41.
- MRAZOVIĆ, PAVICA; ZORA VUKADINOVIĆ 1990. *Gramatika srpskohrvatskog jezika za strance*. Sremski Karlovci – Novi Sad: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića.

- POPOVIĆ, LJUBOMIR 2004. *Red reči u rečenici*. Beograd: Društvo za srpski jezik i književnost Srbije.
- PRANJKOVIĆ, IVO 2009. Prostorna značenja u hrvatskome jeziku. *Zbornik radova 37. seminara Zagrebačke slavističke škole*, Mićanović, Krešimir (ur.), Zagreb, 11–19.
- SILIĆ, JOSIP; IVO PRANJKOVIĆ 2005. *Gramatika hrvatskoga jezika za gimnazije i visoka učilišta*. Zagreb: Školska knjiga.
- STANOJIĆ, ŽIVOJIN; LJUBOMIR POPOVIĆ 2005. *Gramatika srpskoga jezika, udžbenik za I, II, III i IV razred srednje škole, Deseto izdanje*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- STOLAC, DIANA 2009. Izražavanje prostornih značenja padežnim oblicima. *Zbornik radova 37. seminara Zagrebačke slavističke škole*, Mićanović, Krešimir (ur.), Zagreb, 69–75.

Mjesni prijedložno-padežni izrazi u sintaktičkome ambigvitetu – pitanje reda riječi u bošnjačkome, hrvatskome i srpskome jeziku

Sažetak

U bošnjačkome, hrvatskome i srpskome jeziku, s fleksibilnim (gotovo slobodnim) redom riječi, prijedložno-padežni izrazi s mjesnim značenjem popunjavaju funkciju priložne oznake mjesta (kada se odnose na predikat), ali stoje i kao dopuna imenskoj riječi (kada se u atributskoj funkciji odnose na imenicu), što može dovesti do mogućih dvosmislenih izraza, i/ili potpuno gramatički nepravilnih kombinacija, ovisno o redu riječi, odnosno ovisno o poziciji takvih konstrukcija u rečenici. U ovome radu daju se neki primjeri nepravilnoga rasporeda riječi, odnosno primjeri s pogrešnom pozicijom rečeničnih dijelova, konkretno mjesne odredbe, što rezultira ambigvitetnim (dvosmislenim) konstrukcijama s prijedložno-padežnim izrazima. Pokazalo se da je u bošnjačkome, hrvatskome i srpskome jeziku ova pojava često prisutna, a posebno u govornome jeziku i razgovornome diskursu ili u novinarskome stilu (diskursu). Moguće rješenje kojim bi se izbjegao ambigvitet prijedložno-padežnih izraza s mjesnim značenjem jest dosljedno poštivanje pravila o osnovnome redu riječi koje mjesnu odredbu postavlja u postverbalnoj poziciji i ne uz neku imensku riječ.

Ključne riječi: red riječi, prijedložno-padežni izrazi s mjesnim značenjem, adverbijalna odredba mjesta, atribut, sintaksički ambigvitet

Ključne riječi: red riječi, prijedložno-padežni izrazi s mjesnim značenjem, priložna oznaka mjesta, atribut, sintaktički ambigvitet